

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชนบท ตลอดจนกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท

เก็บข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ สทนากลุ่มและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข แม่บ้าน จำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกแยะข้อมูลและหาความสัมพันธ์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วนำเสนอผลในรูปแบบการบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพและการอยู่ร่วมกับลูกหลาน ปัญหาด้านเศรษฐกิจเกิดจากการที่ผู้สูงอายุไม่มีรายได้หรือรายได้ที่ได้รับจากลูกหลานเป็นครั้งคราวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ผู้สูงอายุบางคนต้องทำงานรับจ้างเล็กน้อย ๆ เพื่อหารายได้ ปัญหาด้านสุขภาพผู้สูงอายุมักเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคข้อ โรคปวดกล้ามเนื้อ อาการอ่อนเพลียไม่มีแรง ส่วนปัญหาการอยู่ร่วมกับลูกหลานนั้น ผู้สูงอายุมีความคับข้องใจในความประพฤติกของลูกหลานและการที่ลูกหลานไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความต้องการด้านจิตใจผู้สูงอายุต้องการให้ครอบครัวมีความสุข ด้านร่างกายผู้สูงอายุต้องการให้มีคนดูแลยามเจ็บป่วย มีอายุยืนยาวปราศจากโรคภัย ส่วนคนที่เจ็บป่วยอยู่มีความต้องการให้หายจากโรคที่เป็นอยู่หรือไม่อยากให้โรคที่เป็นอยู่ป่วยมากขึ้น ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจผู้สูงอายุต้องการมีเงินใช้ มีเงินทำบุญ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือค่าครองชีพและค่ารถไปโรงพยาบาล ส่วนในด้านสังคม ต้องการให้มีเพื่อนฝูงไปมาหาสู่เยี่ยมเยียน

ชุมชนมีกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและสังคม โดยเป็นการช่วยเหลือกันทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยลูกหลาน คนในครอบครัว ผู้สูงอายุด้วยกันเอง ชุมชนและกลุ่มองค์กรทางสังคม โดยใช้กลไกทางวัฒนธรรมด้านค่านิยมเรื่องความกตัญญู การเคารพผู้อาวุโสและความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุด้านจิตใจและความสัมพันธ์กับลูกหลาน มีกลไกทางวัฒนธรรมด้านหลักธรรมะในพุทธศาสนา ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความเป็นผู้นำทางพิธีกรรมและผู้นำทางจิตวิญญาณในการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกัน เพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์กับลูกหลานและด้านสังคม ใช้กลไกทางวัฒนธรรมในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการแบ่งปันสิ่งของเงินทองจากผู้ที่มีฐานะดีให้กับผู้สูงอายุที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่ำกว่าในการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ ใช้กลไกทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งในชุมชนมีอยู่อย่างหลากหลายในการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้านสุขภาพและด้านจิตใจ และมีกลไกทางวัฒนธรรมด้านกลไกของกลุ่มองค์กรทางสังคมซึ่งมีชมรมผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและเครือข่าย ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุจากปัญหาด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบทนั้นมีได้เกิดขึ้นอย่างโดด ๆ โดยใช้กลไกใดกลไกหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยลำพัง หรือหากเป็นไปเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวม

The purposes of this thesis, namely, cultural mechanism supporting the elderly of rural communities, were to study the problems and needs of the elderly in rural communities, and the cultural mechanism in supporting them.

The data were collected by the use of observation, interviews, group discussions, and documentary analysis. Fifty key informants consisted of the elderly, community leaders, public health volunteers, and housewives. The researcher analysed the collected data by identifying and grouping them with rational relationships in order to explain the existing empirical evidences. Then, a descriptive form of the report was presented.

The results of the study were as follows: The elderly faced economic, health and living with their children problems. The economic problem derived from no income or temporarily financial supporting from their children insufficiently. Some elderly people had to work for some little income. The health problems was mainly concerned with chronic diseases such as hypertension, diabetes, arthritis, myalgia, and weakness. The problem relating to staying with their children was reluctance with the children's behaviors and their less respect given to the senior people. The moral problem was their needs to see their family happy. The physical problems was about their needs to have someone to take care of when they were ill, and to have longer life without any disease. Those elderly with sickness would like to be cured instantly. The economic problem was concerned with the needs of income for daily usage, merit making, and assistance from the government on earning their living and bus fare to hospital. On the social aspect, the elderly wanted their friends to visit them regularly.

The community had a cultural mechanism in assisting the elderly in social, economic, health and physical, and psychological aspects. Such assistance should be regarded at the levels of family, community and society, initiated by their cousins, family people, peers among the elderly themselves, community and social groups. The assistance, which could be conducted by applying the cultural mechanism on the value of loyalty, senior respect, and kinship relation system, could respond to their problems and needs. The Buddha thought, good relationships, including ritual and spiritual leaderships reinforced such mechanism. The cultural mechanism was also applied to assist each other through financial sharing from the ones with better financial status to those who were poorer. That was an economic assistance among them. In using the cultural mechanism through local wisdom, it was found that there were various means in assisting the elderly in health, psychological, economic and social aspects in the communities at the village, sub-district, district and network levels. The cultural mechanism in assisting the elderly could not derive alone to solve any particular problem, but emerged to solve the problems and needs of the elderly holistically.